

Nevena Bajalica¹

Kuća Ane Frank, Amsterdam

Miško Stanišić²

Terraforming, Novi Sad

KUĆA ANE FRANK

Muzejske prakse u edukaciji o Holokaustu

Kuća Ane Frank je nezavisna nevladina organizacija nastala kao inicijativa grupe građana da sačuva autentično istorijsko mesto na kojem je porodica Frank bezuspešno pokušala da se sakrije od nacističkog progona Jevreja. Kuća Ane Frank upravlja muzejem koji se danas na tom mestu nalazi i bavi se obrazovnim radom, kako u Holandiji tako i širom sveta. Kao rezultat popularnosti pre svega knjige *Dnevnik Ane Frank*, koja je deo obavezne školske lektire u mnogim zemljama, ali i mnoštva pozorišnih predstava, filmova i grafičkih novela na gotovo svim jezicima sveta, Ana Frank je kako jedna od najpoznatijih ličnosti istorije 20. veka, posebno istorije Holokausta, tako i jedna od ikona popularne kulture našeg vremena. Iz tog razloga Kuća ne mora da ulaže mnogo truda da zainteresuje široku publiku. No, sa velikom popularnošću dolazi i velika odgovornost, zbog čega su volonteri i stručnjaci institucije dugogodišnjim radom razvijali sopstvenu metodologiju, modernizovali postavku muzeja, gradili međunarodnu mrežu saradnika i sistem rada van „zidova” muzeja. Tokom decenija postojanja, muzej

---

* Delovi ovog rada objavljeni su u časopisu *Metodički vidici*, časopis za metodiku filoloških i drugih društveno-humanističkih predmeta god. 8. br. 8 (2017) Filozofskog fakulteta u Novom Sadu.

¹ n.bajalica@annefrank.nl

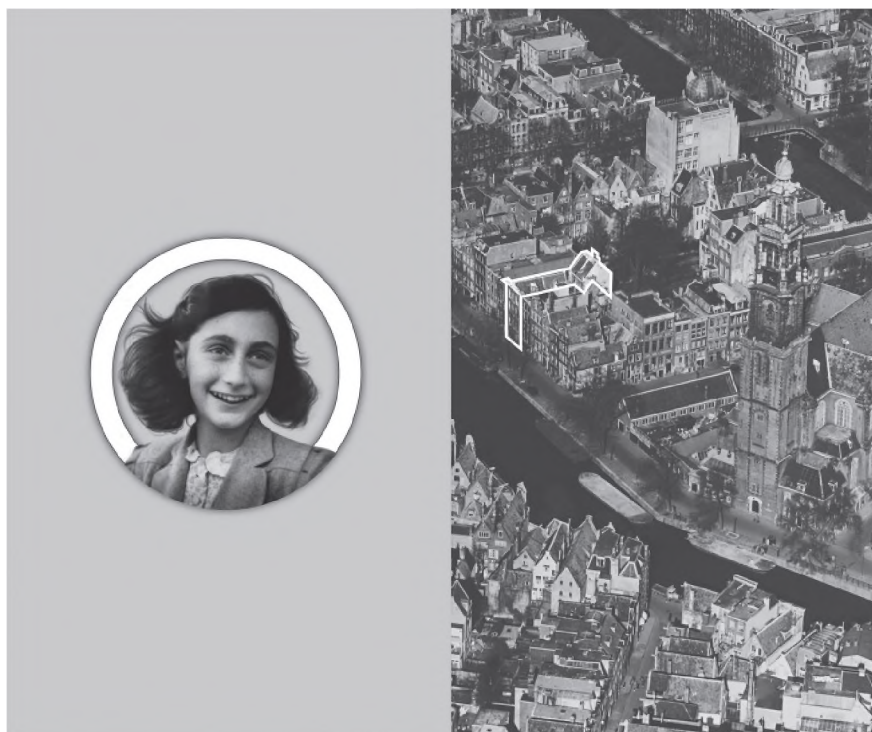
² misk@terraforming.org

se suočavao sa velikim finasijskim problemima, usled čega je i njegov opstanak dovođen u pitanje. Ipak, nakon 57 godina iskustva kao nezavisna nevladina organizacija, Kuća postepeno definiše svoj identitet i zadatak, baziran na viziji oca Ane Frank – Ota, o „mestu za okupljanje mladih, uz upozorenje iz prošlosti, ali okrenuto ka budućnosti”. Ova institucija ima široku mrežu saradnika, veliki broj mladih volontera, i dugoročnu saradnju sa međunarodnim institucijama uz pomoć kojih širi opseg svog delovanja. Kuća Ane Frank daje doprinos uspešnom radu mnogih međunarodnih tela, kao što su Međunarodna alijansa za sećanje na Holokaust (International Holocaust Remembrance Alliance – IHRA) i Kancelarija za demokratiju i ljudska prava (Office for Democratic Institutions and Human Rights – ODIHR) pri OEBS-u. I danas aktivno radi na razvijanju kritičkog mišljenja mladih i suočavanju sa savremenim izazovima društva, polazeći od priče o grupi Jevreja koja se sakrivala od nacističkog progona i dnevniku devojčice koja je o tom iskustvu pisala.

Muzej, omladinski centar, memorijalni centar ili spomenik?

Fondacija Kuća Ane Frank nastala je sa ciljem da od rušenja sačuva kuću na kanalu u ulici Prinsenhraht 263 u centru Amsterdama, u kojoj je bila smeštena firma Ota Franka, i u kojoj su od jula 1942. godine do hapšenja 4. avgusta 1944, u tajnom skrovištu bili sakriveni porodica Frank – Oto, Edit, Margot i Ana (Otto, Edith, Margot, Anne) kao i Herman i Augusta Fan Pels (Hermann, Auguste van Pels), njihov sin Peter i Fric Fefer (Fritz Pfeffer). Kuća je otvorena za javnost 1960. godine. U to vreme pitanje funkcije ovog prostora još je bilo otvoreno – da li je memorijalni centar, muzej, spomenik žrtvama, ili nešto sasvim drugo? U početku bila je otvorena samo vikendom. Posetioci su jednostavno zvonili na ulazna vrata sa ulice, a volonteri bi ih vodili u skrovište kroz tajni prolaz iza police za knjige. Naredne, 1961. godine otvoren je Međunarodni centar za mlade u Kući Ane Frank, a za direktora centra postavljen je psiholog i edukator Henri Fan Prah (Henri van Praag). Prostor je prilagođen za sastanke i debate, kao i za organizovanje tematskih izložbi. Počevši od 1963. godine, svakog leta se organizuju međunarodne konferencije na kojima učestvuju mladi. Osim toga, ova institucija postaje mesto na kojem se održavaju predavanja i kursevi, kao i različiti

prigodni kulturni događaji kao što su koncerti umetničke muzike, prezentacije knjiga i sl. Fokus i metodologija rada se menjala kroz vreme. Prvih 25 godina svog postojanja Kuća nije imala stalnu izložbenu postavku, a kompletna zbirka Aninih rukopisa izložena je tek 28. aprila 2010. godine, kada je otvoren deo izložbenog prostora nazvan „Soba dnevnika”. Krajem šeste decenije prošlog veka aktivisti Kuće po prvi put dolaze na ideju da koriste moralne pouke iz Drugog svetskog rata i priču o Ani Frank za diskusiju o savremenim izazovima i problemima društva (kao što su rat u Vijetnamu ili aparthejd u Južnoj Africi). Zahvaljujući renoviranju i osavremenjavanju prostora (1971. i 1995. godine), Kuća ima sve više posetilaca. Kada je otvoren, muzej je posetilo 9.000 ljudi dok ih je samo dve godine kasnije bilo čak 100.000. Taj se broj 1975. godine popeo na 250.000 i konstantno rastao, da bi 2007. dosegao milion posetilaca. Instituciju je 2016. godine posetilo više od 1.300.000 ljudi (internet prezentacija Kuće Ane Frank). Posetioci Kuće Ane Frank su većinom strani turisti i organizovane školske posete iz Holandije, Nemačke ali i drugih zemalja.

U svojoj sadašnjoj formi, muzej se sastoji od sačuvanog istorijskog dela, čije je centralno mesto „Tajno skrovište”, i novih delova građenih po modernim muzejskim standardima, opremljenih najsavremenijom opremom i tehnologijama. Osim originalne fasade kuće na kanalu Prinsenhraht br. 263, „Tajno skrovište” je jedini sačuvani originalni deo prostora, zbog čega je i jedno od autentičnih mesta Holokausta. Skrovište je prazno, i posetioci ulaze u koloni, jedan po jedan, samo da bi „osetili” prostor u kome su se sakrivali Ana i njena porodica. Naime, odmah po odvođenju stanovnika, skrovište je opljačkano, a predmeti i fotografije iz pred-ratnog života porodice Frank predstavljeni su na drugim mestima u muzeju sa ciljem da se oslobodi što više prostora u skućenom skrovištu. Jedini drugi stalni deo postavke je „Soba dnevnika” u kojoj su izloženi Anini radovi. Ostatak prostora rezervisan je za privremene izložbe koje se menjaju svakih nekoliko meseci i prostore za radionice i debate.³

Kuća Ane Frank ne edukuje o Holokaustu

Analizirajući edukativnu filozofiju, ciljeve i metodologiju Kuće Ane Frank, izvodimo zaključak da se ova institucija zapravo ne bavi edukacijom o Holokaustu, iako njen rad daje veliki doprinos ovom polju i postiže dobre rezultate.⁴ U svom radu polazi od sudbine sakrivenih u skrovištu, i za cilj ima razvoj kritičkog mišljenja mladih i suočavanje sa savremenim izazovima društva. Prateći priču o porodici Frank, učesnici edukativnih programa upoznaju se sa istorijskim kontekstom razvoja antisemitizma i nacizma u predratnoj Nemačkoj, od antijevrejskih mera do logora smrti širom Evrope, ali se Kuća Ane Frank ne bavi drugim istorijskim događajima Holokausta kao što su masovna ubijanja Jevreja u Istočnoj Evropi ili

---

³ Neke od izložbi su: *Pomagači tajnog skrovišta* (2015), *Fric Fefer – Anin cimer* (2015), *Sada mi je petnaest* (2012, 2013. i 2016) – izložba koja je kroz fotografije i pisma predstavila svaku od 15 godina Aninog kratkog života, *I mi moramo da idemo* (2012) – izložba o jevrejskim izbeglicama koje 1930-ih pokušavaju da pobjegnu iz Nemačke, *Ovaj komad je deo mog života* (2014) – izložba o predstavljanju Aninog dnevnika na filmu i u pozorišnim predstavama, i mnoge druge.

⁴ Primer toga je odeljak internet stranice namenjen nastavnicima i posvećen pitanju „Zašto podučavati o Holokaustu?”. Kako se nažalost, u većini evropskih zemalja (Holandiji, Srbiji itd.) Holokaust samo površno obrađuje tokom obaveznog školovanja, najčešće u okviru samo jednog časa istorije posvećenog Drugom svetskom ratu, ovaj portal ne samo da daje doprinos širenju svesti o važnosti edukacije o Holokaustu već predstavlja praktične i razradene metode (radionice) pomoću kojih nastavnici premošćavaju nepripremljenost za ovaj vid obrazovanja.

geta, bez čega smatramo da je nemoguće zamisliti celovitu edukaciju o Holokaustu. Drugim rečima, može se reći da Kuća Ane Frank ne obrađuje Holokaust u dovoljno širokom istorijskom kontekstu da bi se njen rad na obrazovanju mogao nazvati edukacijom o Holokaustu, ali njen rad svakako doprinosi boljem razumevanju Holokausta, i delimično se oslanja na savremene metodologije učenja o toj temi. Kuća Ane Frank se posebno bavi problemom antisemitizma, kao jednim od oblika ksenofobije sa kojim je suočeno i savremeno društvo, ali se njen rad ne bazira isključivo ni ekskluzivno na toj temi. Tako je ova institucija, između ostalog, dugo godina bila zadužena za praćenje i izveštavanje o antisemitskim incidentima u Holandiji. S druge strane, svojim zalaganjem i aktivnim delovanjem Kuća je bila jedan od inicijatora kreiranja Radne grupe za genocid nad Romima i Sintima pri Međunarodnoj alijansi za sećanje na Holokaust (IHRA) – da navedemo samo jedan od mnogih primera koji ne proizilaze direktno i isključivo iz holandskih iskustava, niti iz priče o sakrivenima u skrovištu. Kuća Ane Frank u svom edukativnom radu svakako doprinosi većem razumevanju i širenju znanja o Holokaustu, bez obzira na to što to nije osnovni fokus njenog rada.

U skladu sa savremenim postulatima učenja o Holokaustu, edukativni rad Kuće Ane Frank je fokusiran na život, a ne na smrt, i emotivno istražuje ličnu priču koja u sebi simbolično sadrži hiljade sličnih priča. U skladu sa edukativnom filozofijom Međunarodne škole za studije Holokausta u Jad Vašemu: priču o Holokaustu ne treba počinjati od kraja, od smrti, nego od početka – od života, jer samo tako možemo u potpunosti razumeti šta je to čega više nema, i kakav je gubitak evropska civilizacija pretrpela ubistvom šest miliona Jevreja. U tom kontekstu, dnevnik Ane Frank je svedočanstvo života, a ne smrti. Drugu većitu dilemu o mikro ili makro pristupu učenju o Holokaustu stručnjaci Kuće Ane Frank rešili su time što ne skreću i ne odaljavaju se previše od osnovne priče o sakrivenima u skrovištu, ali to nikako ne predstavlja ograničavajući faktor. Naprotiv, čitav niz elemenata priče Frankovih svojom univerzalnošću otvara bezbroj mogućnosti za dalji dijalog i učenje. Neki od takvih edukativnih elemenata koji podstiču dalju problematizaciju i diverzifikaciju teme su:

🎵 Lična priča i vršnjačka identifikacija

Lična priča u kontekstu učenja istorije doprinosi većem angažmanu, empatiji i motivaciji učenika. Ana Frank je već unapred poznata ličnost i polaznici o njoj već imaju izuzetno pozitivno mišljenje. Činjenica da je reč o mladoj osobi doprinosi vršnjačkoj identifikaciji i olakšava asimilaciju znanja.

❧ Priča ispričana iz perspektive mlade osobe

Osobeni stil, rečnik, kao i emotivna perspektiva, prepoznatljivi su u dnevniku, ali i u ambijentu Anine sobe (poster i slike na zidovima). Ovi aspekti omogućavaju mladim posetiocima dublje razumevanje traumatične prošlosti.

❧ Priča o porodici Frank je uvod u istoriju Holokausta

Priča o porodici Frank je priča o Jevrejima u Nemačkoj koja se odvija paralelno sa stupanjem na scenu nacističke ideologije i antijevrejskih mera u Nemačkoj. Kako mladi učesnici različitih edukativnih programa Kuće Ane Frank sa velikim interesovanjem prate priču o životu Ane Frank, oni gotovo neprimetno istovremeno upoznaju i istoriju antisemitizma, nacizma, Holokausta i Drugog svetskog rata.

❧ Različite uloge

Jedan od osnovnih postulata edukativne metodologije Kuće Ane Frank je fokus na različite uloge: uloge žrtve, zločinca, pomagača i posmatrača. Priča o sakrivenima u skrovištu je veoma jasna i jednostavna za ovu vrstu analize, te u tom smislu vrlo pogodna kao primer tokom rada sa mladima.

❧ Odluke

Kuća Ane Frank poučava da naše uloge nisu unapred (za)date i konstantne već su dinamične i promenljive u zavisnosti od svesti i percepcije situacije, kao i odluka koje donosimo. Ovo je jedna od najvažnijih poruka učenja koje promovise ova institucija jer mladima direktno daje do znanja da svet u kojem sada žive, kao i problemi savremenog društva, zavise direktno od njihovih odluka i uloga koje biraju. Širenje svesti o ovoj vezi služi pre svega buđenju svesti „pasivnih posmatrača” o sopstvenoj odgovornosti.⁵

❧ Obični ljudi sa vrlinama i manama

Priča o sakrivenima u skrovištu ima ograničen broj likova, o kojima, za razliku od mnogih drugih koji su žrtve Holokausta, danas znamo puno.⁶ Analizirajući priču o Ani Frank mladi razbijaju određene predrasude i stereotipno doživljavanje kako žrtava tako i pomagača, pa i posmatrača. Oni otkrivaju da su i

---

⁵ Priča o porodici Frank rezultat je niza odluka koje su doneli njeni članovi. Oto i Edit Frank donose odluke o koracima za spas porodice: traženje iseljeničke vize, etabliranje firme u Amsterdamu, emigracija u Holandiju, priprema tajnog skrovišta, pronalaženje pomagača itd. Zahvaljujući odlukama preobražavaju se iz pasivnih i bespomoćnih žrtava u svesne aktivne borce okrenute spasu i zaštiti dece i porodice.

⁶ Stranice Aninog dnevnika otkrivaju privatne, dnevne istorije – svade, trzavice, nervozu, neslaganja, ali i trenutke sreće, ljubavi, smeha i zabave stanara.

žrtve sasvim obični ljudi sa vrlinama i manama, a da pomagači – istinski heroji mogu biti i sasvim obične osobe (kakva je i politički nezainteresovana i neangažovana mlada sekretarica Bep Foscakjl (Bep Voskuijl), ali i aktivista pokreta otpora sa izgrađenim političkim stavovima Jan His (Jan Gies)). Na ovaj način priča o Ani Frank pomaže boljem razumevanju komplikovanih istorijskih događaja, dajući ljudsko lice svim protagonistima.

⦿ Otpor

Otpor opresiji i tiraniji je veoma važna tema kako u edukaciji o Holokaustu, tako i šire u učenju o ljudskim i građanskim pravima. Priča sakrivenih u skrovištu mapira slojevita i složena određenja otpora i načina ispoljavanja otpora – od bekstva iz nacističke Nemačke, preko Otoovog plana o sakrivanju i izboru saradnika, koji uz veliki rizik pomažu sakrivenima. Anino pisanje je njen lični, na prvi pogled mali, ali zapravo neosvojiv izraz slobode i dostojanstva čime ona ne priznaje ograničenja i zlo koje joj svet u kojem živi pokušava nametnuti.

Edukativne metodologije Kuće Ane Frank

U duhu uloge da bude mesto okupljanja, gde svesni, zainteresovani i sposobni mladi ljudi diskutuju o aktuelnim problemima društva, Kuća Ane Frank razvila je nekoliko specifičnih metodologija za učenje i angažovanje mladih:

Vršnjačko vođenje (Peer Guiding), i uopšte pedagoški pristup učenja kroz susret i razgovor među mladima, jedna je od osnovnih odlika edukativne metodologije Kuće. Izložba *Ana Frank – istorija za sadašnjost* kao jedna od najpopularnijih i najčešće korišćenih u svetu, bazirana je upravo na vršnjačkom vođenju. Osnovu ove izložbe čini „klasična” prezentacija priče o porodici Frank, dok paralelna vremenska linija predstavlja istoriju nacizma, uvođenje antijevrejskih mera, okupaciju i Holokaust. Kuća Ane Frank prethodno najpre organizuje obuku za mlade vodiče, najčešće uzrasta od 14 do 18 godina. Pokazalo se da mladi polaznici nisu uvek u stanju da do detalja zapamte celu priču, ali gotovo uvek im se neki delovi priče dopadnu ili na njih ostave poseban utisak, pa „omiljene” delove prenose sa dodatnim žarom i entuzijazmom. Poverenje koje im je dato kroz ulogu vodiča u njima jača svest o sopstvenoj odgovornosti, želju da više znaju, kao i ambiciju da preuzmu ulogu promotera i inicijatora edukativnog procesa. Po ovom konceptu prvenstveni

zadatak vršnjačkog vodiča nije da prenosi znanje (istorijske činjenice), nego da stvori situaciju u kojoj će zajedno sa svojim vršnjacima razmišljati i učiti. Kako su odgovori na pitanja „Ko?“, „Gde?“, „Kada?“ i „Šta?“ već dati u okviru same izložbe, vršnjački vodiči proširuju i kontekstualizuju probleme pokretanjem dubljih i specifičnijih pitanja: „Zašto je neko nešto uradio?“, „Kako su se tada osećali?“ ili „Šta ti misliš o svemu ovome?“. U sferi takvih pitanja, koja su bliska suštini filozofije edukacije, nema pogrešnih odgovora.

Šetnja kroz sećanja (Memory Walk) predstavlja originalni koncept posvećen kulturi sećanja koji otvara mogućnost da se dotakne niz važnih pitanja vezanih za memorijalizaciju, komemoraciju, istorijske narative, istorijsku reviziju, ulogu sećanja, odgovornost društva prema žrtvama rata i zločina, ili spram zaboravljenih ili zapuštenih mesta sećanja. Osnova koncepta je kreativna filmska radionica koja srednjoškolce priprema za istraživanje spomenika ili mesta sećanja u njihovoj sredini (vezanih za razne istorijske ličnosti i događaje, ne samo za Drugi svetski rat i Holokaust), te potonje promišljanje i razvoj kritičke svesti o njihovoj ulozi i relevantnosti za današnje društvo.

Slobodan izbor (Free2Choose) naziv je edukativne radionice bazirane na debata-ma o zanimljivom konceptu „sukobljenih ljudskih prava“. Program je osmišljen sa ciljem boljeg razumevanje osnovnih ljudskih i građanskih prava i podsticanja mladih na razmišljanje o „sivim zonama demokratije“.

Čitamo i pišemo sa Anom Frank (Reading and writing with Anne Frank) predstavlja malu montažnu edukativnu izložbu pripremljenu specifično za upotrebu u bibliotekama u školama. Na početku radionice učenici gledaju kratki film o životu Ane Frank, nakon čega nastavnik i bibliotekar delimično predstavljaju život porodice Frank prateći izložbu, a proces učenja okončavaju sami učenici rešavajući zadatke iz vežbanki i time popunjavajući preostale „praznine“ priče. Na kraju, učenici izlažu ono što su zapisali o Ani Frank, a bibliotekari predstavljaju dodatnu literaturu prilagođenu uzrastu kao podsticaj čitanju i pismenom izražavanju, koji su imali važnu ulogu u životu Ane Frank. Ova izložba je već nekoliko godina sa velikim uspehom izlagana širom Srbije.

Digitalna i druga nastavna sredstva Kuće Ane Frank

Kuća Ane Frank je razvila izuzetno kvalitetnu internet prezentaciju, koju spretno koristi u svom edukativnom radu. Osim veb-stranice, postoje vrlo aktivni Facebook, Twitter i drugi nalozi na društvenim mrežama, koji se svakodnevno dopunjuju novim sadržajima. Jednostavan, ali vrlo uspешan primer promocije Aninog dnevnika na društvenim mrežama je objavljivanje delova teksta koji je Ana zapisala u dnevnik po datumima: „Na današnji dan 1943. godine Ana piše sledeće reči...”. Skućenost originalnog prostora skrovišta prevaziđena je posebno osmišljenom trodimenzionalnom slagalicom makete kuće u kojoj se nalazilo skrovište. U daljem iskoraku u digitalno doba razvijena je „virtuelna šetnja kroz skrovište”. Onlajn aplikacija, dostupna na internet stranici Kuće Ane Frank, omogućava korisnicima da „prolaze” kroz prostorije i detaljno ih razgledaju. Jedna druga aplikacija za pametne uređaje kombinuje istorijske fotografije sa savremenim gradskim okruženjem i služi kao vrsta edukativnog vodiča kroz Amsterdam. Aplikacija prikazuje različita mesta u gradu koja su važna za priču o porodici Frank: gde su stanovali, gde je Ana išla u školu itd., kao i mesta vezana za okupaciju i progon Jevreja.

Iako je Kuća Ane Frank dobro posećena i u tom smislu ima mnoštvo mogućnosti za edukativni rad sa mnogobrojnim posetiocima, ona je u svojim edukativnim aktivnostima u stvari mnogo aktivnija izvan samog muzeja. Trenutno se putujuće izložbe i različiti edukativni programi koje je kreirala i inicirala ova institucija realizuju u preko 50 zemalja širom sveta, između ostalih i u Srbiji.

Novi prostori rada u edukativnoj metodologiji Kuće Ane Frank

Kuća Ane Frank je veoma poznat i priznat autoritet u svetu edukacije mladih u sferama vezanim za Holokaust, ljudska prava, toleranciju, antisemitizam i ksenofobiju. Ipak, važno je kritički skrenuti pažnju i na neke segmente edukativne metodologije i prakse Kuće za koje pisci ovih redova smatraju da bi mogli i trebalo da budu bolji.

U materijalima i radionicama ove institucije vrlo malo pažnje se posvećuje činjenici da je porodica Frank bila izbeglička familija i da je Ana bila izbeglica u Holandiji. Time je, smatramo, Ana dvostruko izneverena: prvi put u sopstvenoj zemlji,

Nemačkoj, odakle je morala da pobegne, i onda drugi put u Holandiji – gde je kao izbeglica došla da traži sigurnost i utočište. S obzirom na to da se Kuća intenzivno bavi pitanjima diskriminacije doseljenika i izbeglica, ovaj deo priče o porodici Frank, koji je ostao „neotkriven” i neiskorišćen, mogao bi dobiti više prostora u obrazovnim programima. Takođe, iako skoro da nema Holandanina koji ne zna priču o Ani Frank, veoma malo prostora u materijalima Kuće posvećeno je analizi izbora i delovanja Holandana za vreme okupacije. Stiče se utisak da svu odgovornost snose isključivo nemački okupatori. Ovo naravno nije karakteristično samo za Holandiju. Ali s obzirom na činjenicu da je u Holandiji jevrejska populacija pretrpela stravične gubitke,⁷ smatramo da je neophodno otvoriti i diskusiju u okviru ove institucije o ulozi i odgovornosti šireg društva i sistema. Iako u osnovnom materijalu Kuće žrtve, pomagače i posmatrače upoznajemo kao obične i svakodnevne ljude sa vrlinama i manama, evidentno je da nema blisko predstavljene uloge zločinca. Predstavljanje zločinca, iako komplikovana i teška tema, jednako je važna za bolje razumevanje Holokausta.

Nije neuobičajeno da se učenje o Holokaustu koristi kao uvod za diskusiju o sasvim drugim temama, obično vezanim za savremene probleme sa kojim se susrećemo u društvu. Iako Holokaust može da posluži kao jedan od najflagrantnijih istorijskih primera netolerancije, diskriminacije i rasizma, veoma je važno praviti jasnu razliku između Holokausta, koji je jedinstven, specifičan i poseban istorijski događaj, i nekih drugih istorijskih događaja ili procesa u savremenom društvu, ne samo iz etičkih razloga i pijeteta prema žrtvama, nego i zato što je neozbiljno, površno i pogrešno stvari koje se ne mogu porediti vaditi iz specifičnog istorijskog konteksta. Ono što jeste odgovornost Kuće Ane Frank je da u okviru sopstvenog edukativnog rada ne dozvoli da se iza ogromnog, zasluženog i legitimnog autoriteta i popularnosti priče o Ani Frank⁸ provlače neke druge kontroverzne i nedovoljno naučno obrađene teme, posebno vezane za savremene izazove u društvu, što se nažalost dešava kao jedan vid „kidnapovanja Holokausta”.

---

⁷ U Holandiji je u Holokaustu ubijeno više od 104.000 Jevreja, što je procentualno najviše u Zapadnoj Evropi.

⁸ Kuća Ane Frank nije ni ekskluzivni ni jedini čuvar sećanja na Anu Frank, pa nema mogućnost da utiče na to kako će se njen lik i delo koristiti u različitim neprimerenim situacijama i kontekstima (npr. lik Ane Frank na turističkim posterima i bilbordima uz tekst „Dobro došli u Amsterdam”).

Literatura

- ||| **Kuća Ane Frank u Amsterdamu.** „Anne Frank”, dostupno na: <http://www.annefrank.org/>, [Pristupljeno 10. 1. 2018].
- ||| **Rijnders, M. J., Boonstra J.** (1992) *Anne Frank house – A museum with a Story*. Anne Frank House.
- ||| **Frank, A.** (1993) *Anne Frank: The Diary of a Young Girl*. Mass Market.
- ||| **Pressler, M.** (2012) *Anne Frank's Family: The Extraordinary Story of Where She Came From, Based on More Than 6,000 Newly Discovered Letters, Documents, and Photos*. Anchor Books.
- ||| **Van Der Lans J, Vuijsje H.** (2010) *Het Anne Frank Huis Een Biografie*. Boom Amsterdam.
- ||| **Metselaar, M.** (2009) *Anne Frank: Her life in words and pictures from the archives of The Anne Frank House*. New York: Roaring Brook Press.
- ||| **Kirshenblatt-Gimblett, B, Shandler, J.** (2012) *Anne Frank Unbound: Media, Imagination, Memory*, Indiana University Press.
- ||| **Ur. Carrier, P.** (2015) *The International Status Of Education About The Holocaust - A Global Mapping Of Textbooks And Curricula*, Georg Eckert Institute/ UNESCO.
- ||| **Roshkovsky, L.** (2015) *Teaching Holocaust History: Principles of the Educational Philosophy at Yad Vashem*, Yad Vashem.
- ||| **United States Holocaust Memorial Museum** (2018) „Guidelines for Teaching about the Holocaust”, dostupno na: <https://www.ushmm.org/educators/teaching-about-the-holocaust/general-teaching-guidelines>, [Pristupljeno 10. 1. 2018].

Nevena Bajalica

Anne Frank House, Amsterdam

Miško Stanišić

Terraforming, Novi Sad

THE ANNE FRANK HOUSE: Museum Practices in Holocaust Education

Summary

The article presents a brief overview of the educational methodologies and programs practiced by the Anne Frank House museum and educational center, discussing the role of the Frank family story in education, taking the experiences and events related to the Holocaust as a starting point, with aim of straightening critical thinking and encouraging reflection and debate about various contemporary challenges, such as racism, refugee crisis and discrimination in a contemporary society. Programs and the methodology of the Anne Frank House offers an example of an educational approach which utilizes an authentic historical space and event, both physically and contextually.

Keywords: Anne Frank, museum, education, Holocaust, youth.